

Pretul

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., două la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimisă cu poșta în întruțul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — în străinătate pe 1 an 10 fl. și 22 franci, pe 6 luni 5 fl. și 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie seu linia, cu litero merute garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului
„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 16.

— Sibiu, Sambata 23/6 Martiu. —

1880.

Critic'a noului proiectu de lege agraria.

(De unu altu jurisconsultu.)

(Urmare si fine.)

Camu aceste au fostu cele scrise de d-nulu Siolutiu, respective dictate din patu unde jacea pericolosu bolnavu, in pen'a fiului seu, cu scopu ca se nu treca ocaziunea, fara a se fi auditu si o voce romanésca.

Mai scrisu-au si alti romani? noi nu amu auditu; era daca totusi au mai reflectatu si alti romani literati si anume juristi la agitatiunile societatiei agrarie ungueresci, au ocaziunea cea mai buna de a informa tocma acuma pe publiculu din patri'a nostra, ceea ce si este unu adeveratu punctu de onore pentru densii.

La rondulu nostru punemu intrebarea: ore poporulu romanu din Transilvani'a se n'abia dreptu a pretinde dela fiii sei adi mane, nici unu feliu de ajutoriu? — Nu cumva ar potea si elu se astepte, ca acei vreo 100 de advocati, dintre cari multi au studiatu cu obolii adunati dela poporu in diverse fonduri, si chiaru astadi in calitate de advocati se sustinu totu numai de catre poporu, se mai faca si ei ceva pentru elu, celu puçinu atata, catu a facutu avocatulu Vajna in Dev'a pentru class'a privilegiata, de care se fine si elu.

Ca dora poetulu romanu candu a strigatu: „Preoti cu crucea 'n frunte“ n'a intielesu numai pe preotii in reverenda, ci a intielesu si pre preotii dreptului.

Se avemu grija ca poporulu candu blastema cu lacrimi, acelu blastemu se si prinde. O conferentia de advocati din tote partile tiei ar da celu mai bunu materialu la unu memorandu, si credemu ca ar' si avea rezultatu bunu.

Relatiunile (raporturile) feudali ale poporatiei rurale catre class'a privilegiata, differu dintr'unu comitatu in altulu prin tota tier'a. Cine le pote cunoște mai bine, decatu acela care a fostu aparatoriulu poporului?

Le cunoștemu si noi; dar' se nu colindamu prin comitate, ca se nu ni se inpuna dorerós'a esclamaré: „Infandum Regina jubes renovare do-

lorem.“ Se remanemu aici unde ne aflamu, adeca in partea Transilvaniei cunoscuta din legi si din vietia practica sub nume si titlu de fundus regius, numitu inproprie si Sasime, care in partea sa cea mai mare fusese libera. Ce vedemu aici?

Fruantasi Sasiloru vedindu ca adi mane se voru trezi cu o lege, prin care se va comanda si inpune ex officio commassarea, si ca espira timpulu in care se porta processele de regularea proprietatiloru fora obligatiunea de a pune timbru pe acte, candu apoi spessele timbrului se voru ureca la sute si mii fl., au adusu din Germani'a pe spessele loru pe unu doctoru in agronomia, asia numitu „Wanderlehrer“ = professoru calatoriu, cu scopu ca se se informeze despre folosele commassarei. S'au tinutu prin cetati si sate adunari publice de poporu. Professorulu doctoru a vorbitu pana ce a ragusitu. Resultatulu a fostu, ca n'a potutu se convinga mai pe nici-unu sasu despre folosele commassarei pentru proprietarii mici. Mai multu: „unii“ dintre Sasi au incercatu a face propaganda pentru commassare, dar' murmurulu poporului iau facutu ca se se traga curendu la o parte. Inca si mai multu: unu professoru dela gimnasiulu ev. luth. din locu. care porta in miniatura o economie de modellu, are si pe hotarulu comunei invecinate Sielimberu peste 100 de juguri (pogone), au induplecatu pe vreo cativa locuitori din comuna, ca se subscria o suplica pentru commassare. — S'a pusu di de infatiosiare. Ce se vedi! poporulu sasescu, de altmintrea flegmaticu, blandocu si ascultatoriu, s'a turburatu domne feresce. Dnulu jude Siolutiu a avutu cu acea ocaziune lipsa de totu tactulu si energi'a dsale, ca se evite unu escesu si scandalu din cele mai mari. Era pe aci ca poporulu se sfasie pe subscriitorii suplicei; si nu s'au inprastiatu pana nu si-au retrasu cu totii subscriptiunile. „Mosii'a mea este a mea, nu mi-o schimbu eu cu nimeni din porunc'a nimeni!“ strigau toti din tote partile.

Dar ce vorbimu de poporulu tieranu? S'a cerutu a se face commassatiune chiaru aici pe hotarulu Sibiuului, in proprietatile patricianiloru si ale burgiesiei luminate; era inse pe aprupe se dea de draculu.

Diu'a noptea se tineau conferentie si adunari. Inversiuarea inse ajunsese la unu gradu odiosu.

La diu'a de infatiosiare comunele invecinate sasesci si unele curatu romanesci, care au proprietati pe hotarulu Sibiuului, amenintiau, era domni din Sibiu, advocati, professori la academi'a de dreptu si alti onoratori, intre cari si unu domnu magiaru fostu presedinte la Directiunea finantiala, declamau in „contra“ commassariloru!

Acestea sunt fapte publice, nu fabule.

Ei, Domniloru, asia standu lucrulu, nu se mai pote dice ca cine isi ridica vocea e unu „bujto-gato“ (agitoru) si ca e ura de nationalitate. Trebuie dara ca si poporulu tieranu are temeuriile cele mai grave, care lu facu se audia cu cea mai mare urgia vorbindu-se de regulari, segregari. Si tocma pentru descopereria acestora dicemu noi advocatiloru si juristiloru nostri: „Videant consules.“

Ni se pare ca cea mai mare pedeca pentru traganare e, ca domni nobili nu mai au parale, au papatu cele 80 de milioane fl. care le capatase pentru desfiintierea iobagiei; prin urmare aru vrea ca poporulu se plateasca si aceste spesse.

Ne aducemu aminte din anulu 1850, candu ministrulu de finantia a intrebatu pe reprezentantii boerilor din Transilvani'a, ca pentru incungiuarea enormelor spesse prealabili, ce s'aru face cu calcularea si fisarea sumelor de rescumpararea iobagiei, se prevedia reprezentantii o suma anumita, cu care s'aru multiamii fostii proprietari. „Trei-dieci de milioane“, response comitele Miko.

„Ce! o tierisióra asia mica, 30 milioane. Daca este asia, mai bine vomu plati din casu in casu spessele enquetelor.“

Amu purtatu cu totii spessele acelea. Amu mai platitu in locu de 30, 80 milioane; si D-dieu scie catu vomu mai avea se platimu.

Mai e si alta cauza de traganare. Avemu informatiuni, ca in unele locuri fostii proprietari temendu-se de poporu, ei insii au midiulocitu, ca se nu se intetiasca lucrarile de regularea proprietatiloru.

Mai multu! Subt decurgerea resboiului turco-rosso-romanescu au] petitionatu mai multi proprietari magiari, ca tribunalulu se sistodie regularea

Foisiór'a „Observatoriului“.

A gripin'a.

Novela originala

de: Nicolae Istrate.

(Fine.)

III.

Erá o serbatóre marcata cu rosiiu in tote almanachurile nostre. O serbatóre in care etichet'a, acea dama forte mincinosá, forte vicléna, forte ambitioasa, subt masc'a unei false prietenii pune prin farsurile ei numai decatu in visita persónele cele mai desinate si mai dujmanite altmintrelea intre densele. O di, in care unii din cei mai cu libertate se pogóra ore-cum la unii din cei mici, ca se treca de poporali, seu se si faca opiniuni si partide. In care mobilele de ulitia, glót'a coruptiloru, se strecóra fasii masii in tote partile. In care lingusitorii, drojdiile si putregaiiele societatii, colinda din casa in casa, pupandu manile pe dosu si pe fatia. In sfrsitu era o di de sabasi pentru mine, in care totudeauna preferu mai bine a nu esi nicairea, candu fara de veste m'am treditu in visita cu D. G. . . celu mai vorbaretiu, mai veselu, mai plinu de viatia dintre cunoscutii mei.

— Sunt siguru — imi dise elu — sunt prea siguru, ca nu me asteptai chiar' astadi; inse am voitu se ti facu o surpridia si spre a fi completa voiu remanea tota diu'a cu tine.

Zimbetulu amaru si ironicu ce insoçi aceste vorbe, si mahniciunea care de asta-data se resfrangea pe fruntea sa, imi produse feliiurimi de prepusuri. Eu cunoșcemu incatva relatiunile si natur'a acestui onu stimabilu, sciamu ca fortun'a ilu facuse neaternatu in tota privinti'a, si ca comoditatile traiului seu irita rívn'a mai multora. Asfelu nu mi poteamu imagina caus'a unei asemenea tristetie tocmai la densulu.

— Adeveru, i-am respunsu, te tneamu astadi ocupatu cu nisce visite mai neaparate.

— In positiunea de fatia cea mai neaparata visita mi s'au parutu acésta. Candu cineva suferé, numai in bratiile unui prietinu mai afla repaosu.

— Si cum? D-ta suferi? Este cu potintia ca esactulu d-tale rationamentu se te faca se uiti cumpetulu si curagiulu, din care ai datu atatea probe?

— Sunt prietine casuri, in care insasi convictiunea afectedia mai multu. De esemplu: candu o nenorocire, fia a ta, fia a altuia ce te interessedia, prin tote cercarile si rationamentele cunosti ca este nevindicata, atunci cumpetulu, curagiulu si chiar' filosofi'a cea mai stoica nu alina suferintiele unei animi simtitoare.

Dupa cateva replicari, terminii urmatorului biletu me lamurira ca sunt in adeveru pe lume unele nenorociri forte fatale:

I . . . 184— Decembre.

Scumpulu meu unchiu!

„In sfrsitu dupa unu siru de suferintie eata-me acum sosita in capital'a Domneloru-vóstre. Nelegiutii cari m'au smulsu din braciile iubitelui meu, avura apoi crudimea de a me parasi nu sciu unde, pe sam'a unoru straini nesimtitori ca si densii. Au trebuitu mai multe dile se lacramesu in acelu exiliu, pana candu ajutoriulu si umanitatea unui venerabilu betranu indoiostiatu de sórtea mea, imi inlesni scaparea.

„Am venitu aici si m'am descoperitu dnului C . . . cu scopu se me informadie despre iubitelui meu si se sboru in bratiile lui. Inse fatalitatea si de asta-data si-au batutu jocu de proiectele mele. Prietenulu me vendu binisioru si facu se mi pierdu indata libertatea ce mi-o daruise grati'a unui strainu; si rudeniele câte me incungiuira aicea, in locu se compatimesca la nenorocirile mele si se se mustre de consciintia, din contra me privescu ca pe o nelegiuita, si fara mila lovescu neincetatu in restristele funestei mele vietie.

„Se facu preparative grabnice, ca se fiu tramisa la loculu unde m'au fostu urgisitu in pruncia parintele meu, si de unde iu junetie numai singuru amorulu m'au fostu liberatu. Astfelu, pana a nu se esecuta trimiterea

mea, am neaparata trebuintia de presentia d-tale. Totudeauna scumpule unchiu! te am gasitu bunu si generosu; totudeauna delicateti'a ce te caracterisedia au consimtitu cu amaraciunea sórtei mele. Profitedia te rogu, de ocaziunea de fatia si vino in momentele aceste critice se mangai si se spriginesci desperatiunea rudeniei si a prietenei d-tale.

„Candu ar fi datu D-dieu se fiu avutu o ánima ca aceloru ce me incongióra, rece, nesimtitóre, de ghiatia; se fiu fostu o feta orfana, bastarda din mijloculu glótei, si se fiu avutu numai libertate pe lume de a iubi si a fi iubita in pace; seu in fine, candu ar voi D-dieu se se indure si se mi curme firulu acestei osandite vietii, deca nu mai esista nici o protectiune, nici-o putere se me scape de jugulu unei promisiuni fatale ce am fostu silita a depune. Si deca cumva, scumpulu meu unchiu! deca cumva fiantia ce adoru, va trebui odata se me schimbe, se me uite si se me parasésca! . . .

A gripin'a.

Domnulu G. . . imi esplicá apoi scen'a intalnirii si asprimea exiliului unde s'au tramisu acum acésta nenorocita, ca se suspine in tota viatia subt povar'a sórtei, in care au inpins'o despotismulu parintescu si se oftedie pana la momentu dupa minutele de uimire, in care virtutea ei s'au indoitu dinaintea juramintelor unui amantu tradatoru, care o inisla, o jertfi, si apoi fara mustrare de consciintia o parasi in flacar'a amorului si in veninulu celei mai sfasietóre si mai dureróse desperari.

Una tablou profeticu, unu nou Agatangelu coloratu ce representá in satira viitorulu inventiuniloru omenesci si pe care din intemplantu mi'lu tramise unu amicu, ne facu mai la urma órecare distractiune.

* * *
Pote ca radi'a adeveratei lumini va sterge in curendu si din societatile nostre intunereculu in care se consuma prejudetiele absurde, fanatismulu, ipocrisi'a si viciile unoru suflete ignorante si corupte.

pâna dupa terminarea resboiului, că se nu se tulbure poporul romanesc. — Ei, astăzi nu mai creșta nime pe poporul romanu.

Apropos de solgibirai! — Desdaunarea diecieleloru s'a facutu in anii trecuti prin asemeni comisiuni. — Unu proverbu francesu dice, că „mancandu i vine omului apetitul.“ Resultatulu acestoru comisiuni a fostu, că s'au incarcatu pe spinarea bietului tieranu vreo 2 milioane fl. că despagubire, ce trebuie s'o plătesca.

Cunoscemu manier'a de a motiva in calea administrativa in toate limbele.

Germanulu dice: „Man hat des Dienstes befunden.“

Magiarulu: hivatali tekintetből.

In limb'a latina: Sic volo, sic jubeo.

Romanulu dice: dreptatea este precum o facu Domnii.

Èra jidovulu dice: că paragrafulu (§) si daca ilu vei întorce cu capulu in josu, totu numai paragrafu remane, nu isi schimba figur'a.

Una alta serie de articli e destinata a scote la lumina exemple concrete, casuri si procese, de alu caroru decursu se se mire lumea civilisata. Sunt mai bine de ani 32, de candu se dedese in tiera parol'a diabolica ce sună: poporatiunea rurale si in prim'a linia poporul romanesc este comunistu. Procesele urbariali si toate incercarile de a sparge prin patent'a imperatésca din 1854, mai multu inse că toate, procesele de commassatiuni demintu absolutu acea parola si demasca in modulu celu mai stralucitu pe adeveratii comunisti din statulu acesta si din acestu principatu. Nu poporul propaga St. Simonismulu nici Darwinismulu; nu elu cunósce limbile europene, in care se lauda comunismulu Mormoniloru din Americ'a; nu poporul romanesc isi vende fetele si nevestele pe bani; nu elu cere commassatiuni cu scopu de a lua dela altii partea cea mai buna si mai fertile de hotaru si a lasa altora numai dealuri sterpe, lipsite cu totul de huma, si locuri baltóse, pe care cresce pipirigu, rogozu, tresthia si se ingrasia bróscele Abderitaniloru. Cu totul alt'a este acea classe de ómeni, care invetia că ceea ce nu poti lua dela poporu cu forti'a, se'i rapesci cu stratageme, viclenii, minciuni. Altii sunt aceia carii in locu de Tatalu nostru, pe fia-care di repetu vechiulu refrenu: Valachului se nu'i lasi alti bani in punga, decâtu numai cu câtu se'si plătesca darile si se'si cumpere opinci; era candu i voru fi opincile noue, prin caciula se'i ésa perulu, si candu va avea caciula noua, se amble descultiu.

Limb'a magiara si scólele nóstre poporale.

Ingrijirile, ce aveamu despre introducerea limbei magiare in scólele poporale, incepu a se realisa.

In Nr. 2 alu „Fóiei scolastece“ din 1879 amu aretatu relele, ce potu proveni din una lege, care ne-aru inpune limb'a magiara in scólele confessionale. Legea s'a votatu in Maiu anul trecut; abia s'a sanctionatu, si in Juniu ministrulu de cultu si instructiunea publica a si datu ordinu pentru executarea acelei-a in toate scólele nemagiare.

Planulu de invetiamentu ministe-

IV.

De asiu fi avutu parte se fiu fostu macaru elevulu acoloru fantastice academii ingropate in fundulu intunecului, prin desele reforme si inbunatatiri, . . . atunci negresitu si eu presaramu cu usiurintia in toate vorbele stelutie si floricele astfelii, in câtu fia-care frasa se se para in trecatu, buchetu de poruncela. Facultatea atunci m'ar fi ertatu si pe mine se descriu prin alte cuvinte mai maretie, mai tehnice, séu celu puțin mai boieresci, de nu scolastice, că intr'o nópte alba de lumin'a lunei trecându prin intemplare in préjm'a unui feliu de eremitagi, in care au datina unii, altii a osandi nisce fíntie nenorocite, se'si vestejésca florile etatiei loru, am auditu o aria dulce, sonora si plina de armonia, cantandu strofele urmatóre:

Romantia.

Fugiti nadejdi desiarte, lasati-me in pace,
Eu n'asteptu dile line mai multu pe-acestu pamentu,
Candu e peste potintia de-acum a se desface
Povar'a ce m'apasa, fatalulu juramentu! . . .

A mea nenorocire, acésta suferintia
Sunt vecinică că mórtea si nu se potu schimbá,
Candu dulcea libertate mai multu nu e 'n fiintia,
Atuncea mangaiere eu nu pociu asteptá.

Acelu ce pentru crime isi pierde libertate,
Nadejdea totudeauna ilu póte maguli,
Că si crimele sale voru fi candva ertate,
Si că pe lume érași ferice va trai.

Acelu ce pentru bine se 'nchide, se gonesce
In ori si ce exiliu se póte mangaiá;
Că-ci pentru bine publicu acelu ce patimesce,
Elu afa usiurintia in consciintia sa.

rialu, facutu anume pentru scólele ne-magiare, comunale si confessionale, precum si instructiunea data inspectoriloru regesci de scóle, in respectulu acesta, merita tota atentiunea nóstra, din toate punctele de vedere. Vomu esamina mai antaiu in generalu, apoi in specialu intregu coprinsulu planulu acestui-a, si alu instructiunei date inspectoriloru reg. cu privire la scólele nemagiare.

I.

Zelului de-a magiarisa in ruptulu capului nu este de ajunsu asprimea legeri (Art. XVIII din 1879), carea opresce, că dela 1883 incepandu, se nu se mai aplice că docente nici unu individuu, ce nu ar' sci limb'a unguresca in vorbire si scriere; — mai trebuie, că unu planu deosebitu, facutu anume pentru nationalitatile nemagiare, se vina spre a potintia fortele acelei legi si a preface si mai pre scurtu scólele nationalitatiloru curatu numai in institute de magiarisare, — ér' adeveratele scopuri ale instructiunei a le pune cu totul in „corfa cu fusele.“

Noulu planu de invetiamentu trece departe preste marginile prevedute de lege. Si anume, legea (Art. XVIII 1879 §. 1 si 4) dice, că limb'a magiara se fia studiu obligatu in toate scólele poporale publice (A magyar nyelv az összes bármintü nyilvános népiskolákban a köteles tantárgyak közé ezennel felvétetik (§. 4. alinea 1.)

Mai departe dice, că confessiunile intru facerea planulu loru pentru scólele poporale, la limb'a magiara au se aiba in vedere numerulu óreloru din planulu ministeriale, (az óraszámra nézve, népiskolai tantervök megállapításánál az összes felekezeti hatóságok kötelesek szem előtt tartani (§. 4. alin. 5.)

Planulu ministeriale inse, nu vrea a audi de lege, o interpretéza altfelii de cum este in realitate, si face din toate scólele poporale nemagiare, una specie de scóle paritetice, vèrindu cu maiestria limb'a unguresca, la obiectele cele mai de frunte că limba de propunere, in paralela si gradatu cu limb'a materna a elevului.

Scopulu lui este invederatu: a scóte pre nesimtite limb'a materna din scóle, si a-o inlocui prin limb'a magiara.

In modulu acesta nu e potintia de a nu inadusi dezvoltarea limbei materne, candu partea cea mai mare ($\frac{2}{3}$) din numerulu óreloru de propunere, se destina pentru invetiarea unei limbe straine, la prunci, cari nu sciu inca nice limb'a materna!!.

Planulu ministeriale nu vrea se scia de unu anumitu numeru de óre, destinate pentru limb'a magiara, că studiu obligatu; ci prescrie că limb'a magiara se se incépa de una-data cu limb'a materna, se mérga treptatu si paralelu cu ea in toate clasele, respective despartimentele, pâna in fine, asia:

a) la Exercitiile limbistice si intielesuali (Intuitiune) cu =	9 óre
b) la Cetire si scriere cu =	8 óre
c) la Computu cu =	6 óre
d) la Istoria & Geografia cu =	2 óre
la olalta =	25 óre

Si robulu care geme si plange in tacere,
Si elu are nadejde se scape intr'o di,
Si elu se magulesce — isi face mangaiere,
Că nodulu servituti curendu va putfedi.

Dar' sórtea nóstra este cu multu mai durerósa:
Nascute 'n libertate si fara a gresi,
Suntemu inpoarate de lantiuri veninóse,
Din care nici-odata noi nu potemu esi.

Fugiti nadejdi desiarte, pareri amagitóre,
Eu n'asteptu nici unu bine mai multu pe-acestu pamentu.
Lasati se me consume fatal'a intristare,
Lasati se vie mórtea, se intru in mormentu!

Ari'a nu se mai audi, si lun'a atunci mi s'au parutu galbena, trista, ofelita, in tocmai cá o sermana, tinera si frumósa vestala.
Jasi, Martiu 1847.

Diversa.

— (Regule igienice.) Omulu nu trebuie se dorma nici-odata imediatu dupa ce a mancatu. Timpulu celu mai oportunu pentru somnu este nóptea si durat'a lui trebuie se fia in raportu cu etatea si constituti'a individulu si in raportu cu lucrarile fizice si intelectuale, la care s'a dedatu in cursulu dilei.

Este o buna regula igienica de a se culcá de timpuriu si a se sculá mai deminétia.

Somnulu trebuie se se faca in aeru curatu si fara curente de aeru sensibile.

Adeca: din 32 óre pre septemana, sunt consacrate studiulu limbei magiare 25 — Doue dieci si cinci óre.

Spre a poté ajunge la acestu numeru de óre pentru limb'a magiara:

1. lasa afara: Desemnulu & figurile geometrice, Caligrafi'a (Scrierea) si Industri'a de casa din planulu de pâna aci;

2. scaresce dela Limb'a materna 4 óre (din 12 óre, la 8 óre), dela Geografia, carea nu mai vine a se propune cu óre destinte, că pâna aci, $2\frac{1}{2}$ óre; si dela Religiune 1 óra (din 4 óre la 3 óre); — ér' órele de Intuitiune (resp. Exercitiile limbistice si intielesuali) le inmaltiesce dela 1 la 9 óre, si le prescrie că obiectu de propunere, nu numai in despartimentulu 1 si alu 2-le (cum erau pâna aci), ci in toate siese despartimentele, cu scopulu anume, că pre calea acésta practica se se póta invetiá limb'a magiara (a beszéd és értelem gyakorlatok tanítását, a nem magyar ajku népiskolai tanulókkal folytatni kell azért, hogy a magyar nyelvet tovább lehesse tanítani), — fara de a-i pásá inse câtu e negru sub unghia de pierderile enorme, ce sufere instructiunea intru propunerea si invetiarea inseloru obiecte de invetiamentu, că atari.

Modulu acesta de propunere a unei limbe straine in scólele romane etc. e injustu, că-ce elu rapesce totu timpulu scólei si-lu întorce spre esplicari limbistice desierte, intentionandu numai cultivarea limbei magiare, pre contulu si in detrimentulu celoralte obiecte; inpedeca cultivarea limbei materne si dezvoltarea intielesulu, cari sunt scopulu principale alu scóleloru poporale.

Din punctu de vedere pedagogicu inca e tare gresitu principiulu de a incepe si la ómeni mai mari cu doue limbi deodata, — cu atátu mai virtosu la prunci de 6 ani.

Una astfelii de propunere a limbei magiare, de impreuna cu limb'a materna, la studiele, pentru cari este prescisa partea cea mai mare a tempului scólei, aduce numai de câtu sugrumarea si inadusirea limbei materne; tempesce intielesulu si judecat'a prunciloru; sterge caracterulu nationale si religiosu din ámele loru, si cresce una generatiune periculósa, de ómeni cosmopoliti, fara nice una limba propria, fara sentimente si idei clare religióse; cu unu cuventu, ruinédia si nemicesce tota institutiunea scóleloru nóstre poporale.

Prin urmare, si puținulu ce ne lasa legea, adeca, dreptulu de a dispune asupra modulu de propunere in scólele nóstre, acela vine si ni-lu ia regulamentulu resp. planulu ministeriale.)*

O serbatóre nationala.

— Clusiu, in 2 Martiu 1880.

Prea Stimatè Domnule Redactore! Scirea inbucuratóre despre recunósccrea definitiva a Independentiei Romaniei si de cátra cele trei poteri mari — Franci'a, Angli'a si Germani'a — ce strabatu cu iutiela fulgerulu prin tota Europ'a: ne-a inplutu si pe noi, Romanii din Clusiu si din giuru de cea mai mare bucuria; nu pentru că acésta scire ne-ar' fi surprinsu dóra, si ne-ar' fi sositu pre neasteptate, că-ci noi amu fostu convinsi, că dreptatea si virtutea mai curendu séu mai tardiu trebuie se triumfedie, ori si câte pedece i-se voru pune in cale, ci pentru-că adi suntenu in placut'a positiune a vedé, că acele pedece sunt delaturate cu totul. Fratii nostri de preste Carpati si-au ajunsu in fine scopulu urmaritu de secolu, pentru care n'au crutiatu nice unu feliu de sacrificiu; tier'a loru frumósa dupa atátia secolu de inpilare, dupa atátea sacrificie mari, e recunoscuta in fine de cátra toate poterile mari cá statu liberu si independente. — Acésta e caus'a, ce ne-a inplutu ánimile de bucuria si ne-au facutu se uitamu pe câteva momente de grigile si necasurile nóstre proprie. Si óre este ánima romana, care se nu ia parte la acésta bucuria generala?!

Romanii din Clusiu la initiati'a dlui adv. dr. Aureliu Isacu, indata dupa sosirea scirei inbucuratóre, au decisu a dá espressionu bucuriei loru nemarginite prin una „Convenire sociale.“

Permite-mi, dle redactore! se ve descriu câtu se póte de pre scurtu decursulu acestei serbari frumóse nationali, de cari amu dori se se tiena prin toate partile locuite de romani, nu numai in Clusiu.

In 28 Februaru st. n. sér'a la 8 óre sal'a

*) Celelalte parti ale acestei critice se potu ceta in Nrii 4 si 5 ai „Fóiei scolastice“ din Blasiu, asupra careia atragemu si cu acésta ocaziune meritat'a si scriósa a atentiune a onor. publicu romanu. R. „Obs.“

spaciósa a hotelului „Biazini“ erá aprópe plina de inteligentí'a romana din locu. Mai frumosu au fostu representata class'a advocatiloru si junimea dela universitate. Avuramu onóre a salutá in mijloculu nostru si pe doi romani stimati, din departare, de pre siesulu Ungariei, si anume din Aradu: pre dd. adv. M. B. Stanescu si cand. de adv. dr. Salceleanu, cari ambii se afla de câteva septemani in Clusiu, pentru unele afaceri advocatiale.

Serbarea s'a deschisu prin o cuventare medu-ósa rostita de d. adv. dr. Aur. Isacu, in care salutandu frumós'a cununa de óspeti, a aretatu scopulu convenirei, si-a exprimat bucurí'a pentru succesele fratiloru nostrii de preste Carpati, si a finitu cu „Se traiésca Romani'a libera si independenta“. In legatura cu acésta totu dlu. dr. Isacu a propusu se se tramita o telegrama de felicitare in Romani'a la adress'a domnului presidente alu Consiliului de ministri J. C. Brateanu. — Propunerea s'a si primitu, si cu tramitarea ei fura incredintiati dd. advocati: M. B. Stanescu, Juliu Coroianu, Vasiliu Almasianu si propunetoriulu, cari apoi in diu'a urmatóre au si

tramisulu telegram'a, alu carei textu suna astfeliu: „Dlui prim-ministru J. C. Brateanu. Bucuresci. Din ocasiunea completei recunósceri a independentiei Romaniei primésca guvernulu ei felicitarile si espressiunea viuei bucurie din partea Romaniloru Clusieni intruniti cu scopu de a serbá acestu actu de bunu auguriu pentru sigurul venitoriu alu Statului Romanu. Din incredintiare Dr. Isacu.“

Dupa primirea propunerei referitóre la acésta telegrama, s'a datu cetire urmatórei telegrama, so-site la inceputulu serbarei: „Dlui dr. Isacu. Clusiu. Cu profundu respectu salutandu ide'a intrunirei ce serbati, primiti felicitarile romaniloru din Dev'a, prin Longinulu.“

Dupa aceste cunoscutulu si talentatulu nostru june poetu Petru Dulfu, ceti o poesia a sa ocazionale, care pentru efectulu generale ce a produsu asupra ascultatoriloru, o lasamu se urmeze aici in totu coprinsulu ei:

La Romani'a libera si independenta.

Salta si te veselesce adi o! juna Romania!
Fà-ti o di de serbatóre; — plans'ai destulu in robia,
Pàna lantiulu ti-ai sdrobotu!
Canta adi voióse innuri: cà — a sclaviei érnà-amara
A trecutu de totu, si sant'a libertatiei primavéra
Si pre-alu teu plaiu s'a ivitu.

Libertatea-i curatu aeru, far' de care-o ginte piere;
Pane santa, ce nutresce si dà celui slabu potere
A-si creá unu venitoriu;
Gráu, ce crésce numa-'n tierna cu viiu sange ingrasiata
Si se secera cu spad'a, candu fortun'a-i mai turbata,
Candu prin ventu mii glontiuri sboru.

Prin o astfeliu de furtuna, ai trecutu o Romania,
Si de spad'a-ti, ce la Plevn'a a trasnitu in tirania,
Europ'a s'au uimitu . . .
Totusi cei mari càte pedeci ti-au viritu in drumu de-odata:
Spre cunun'a libertatiei cu-alu teu sange cumparata
Candu Tu falnicu ai pasitu!!

Sangele-ti versatu in lupta le-a parutu prea mica plata,
Au doritu inca adaosu din alu teu trupu o bucata,
Mandrulu corpu ti-au mutilatu . . .
Si acestu actu de crudime te-a dorutu cu-atàtu mai tare,
Cà flamandu de carnea-ti via-a fostu chiar' prietinulu pe care
Tu de mórte l'ai scapatu.

Inse nici cu-atàta jertfa densii nu se-'ndestulira!
Din sangele ce-ti remase, a nutri, vai, te silira
Pre díeci mii de lipitori
Te-ai supusu si la acésta suspinandu amaru . si éta:
Dupa multe lacremi, totusi virtutea-ti e coronata!
Au trecutu cumplitii nuori!

Ah! in dar' ati vrutu nuori negri, se ucideti mandrulu sóre:
V'a topitu a lui caldura; Adi pre bolt'a lucitóre
Elu suride mai frumosu . . .
Esti libera, fic'a Romei! Esti stapan'a sortiei tale!
De-acum poti pasi voiósa pe-a culturai verde cale
Càtra scopu-ti gloriosu.

Libera, neaternata . . . Prin virtutea ta divina
Din despretiuita sclava, devenitai o regina
Respectata-'n resaritu;
Si salonulu Europei, locasiu splendidu de regine.
Unde n'aveai eri intrare: s'a deschisu adi pentru tine
Si in sinu-i te-a primitu.

Libera . . dar' vai! a vietiei dile nu-su totu zimbítóre!
Si de-acum, se te scutésca de orcane stricatóre,
Altu bratiu nu-e decâtu alu teu.
Curagiu inse! Bunulu geniu, ce te scóse din robia
Nici de adi n'o se te lase! Cu tine va fi 'n vecia
Alu dreptatiei D-dieu!

Inainte mica tiéra! totu pe calea inceputa,
Si din valea suferintiei, unde-ai statu necunoscuta,
Secoli plangédu neincetatu,
Vei sosi acusi la culmea stralucita a marirei
Unde suridiendu te-astépta din'a, tronulu fericirei
Si alu gloriei palatu.

Erai stea, acum esti sóre . . . Si lucirea ta marétia
A stersu si din pieptulu nostru a 'ntristarei négra cétia.
Vediendu chipu-ti zimbitoriu,
Ne simtimu mai tari in sufletu, uitamu jélea, dejosirea,
Chinurile, ce ne-apasa, si gustamu adi fericirea
Ce-ne luce-'n viitoriu.

Salte astadi totu romanulu! salta juna Romania!
Fà-ti o di de serbatóre! — Plans'ai destulu in robia,
Pàna lantiulu ti-ai sdrobotu!
Canta adi voióse innuri, cà-a sclaviei érna-amara
A trecutu de totu, si sant'a libertatiei primavéra
Si pre-alu teu plaiu s'au ivitu!

Dupa acésta minunata poesia, care va stórcé inca multe lacrimi de bucuria, corulu junimei uni-versitare a intonatu fórte frumosu câteva cantece nationale, precum: „Stéu'a Romaniei“, „Canteculu ginte latine“, „Destéptate romane“ etc.; er' d. dr. Salceleanu a incantatu publiculu prin unu canteu solo, si d. Ben. Popu, asc. de filosofia a esecutatu pe violina câteva melodii romanesce, pline de simtire si espressiune. Tóte aceste productiuni au fostu ascultate de publicu cu multa plăcere si indelungu aplaudate.

Erá se uitu de toasturile insufletitóre, ce s'au tienutu in acésta séra frumósa: pentru Romani'a libera si independenta, pentru Principele si barbatii ei de statu si pentru vestitii „Curcani“, cari i-au eluptatu independentí'a, apoi pentru femeiele romane, care au sciutu cresce fii asia de bravi, cum s'au aretatu ostasii romani la Plevn'a, Griviti'a, Rahov'a etc.

Dintre toastanti amintinu in loculu primu pe d. M. B. Stanescu adv., apoi pe dd. dr. Aureliu Isacu, Juliu Coroianu, P. Cuteanu, V. Nicóra, G. Onisioru si Al. Popu.

Mai pre urma s'au scolaru dlu capelanu gr. cath. din Clusiu B. Podóba, si a disu, cà nu voiesce a toastá ci a tiené unu parastasu pentru martirii independentiei Romaniei, a binecuventá cà preotu castrensu memori'a aceluor bravi luptatori romani, ce si-au versatu sangele pentru libertatea patriei loru. Astfeliu serbarea frumósa s'au finitu prin unu actu religiosu demnu de insemnatea ei.

Óspetii la 12 ½ óre au parasitu sal'a insufletiti cu totii de acelasu sentimentu de bucuria, ardiendu cu totii de acelasu doru, ce s'ar potea exprimá prin aceste cuvinte: „Traiésca si infloresca „Romani'a libera si independenta.“

Unu participatoriu.

Unu telegramu din capital'a Marmatiei.

Dilele trecute primiramu dela unii marmatiani urmatoriu telegramu: „M. Sighet, 25 Februaru. Denumirea domnului Kokényesdi de vicariu marmatianu periclita interesele eclasiastice si sociale.“

Si altu nimicu? Pentru atàta lucru nu meritá se recurga cineva la nici-unu telegrafu. Cu totulu alte informatiuni astépta publiculu romanescu din regiunea cunoscuta sub nume de Maramurasiu sau Marmati'a. Cà nou denumitulu vicariu episcopescu este mare amicu alu magiarismului, cà reverentí'a sa inca cà locutiitoriu de vicariatu a compromisu pe archierei prin energiós'a adunare de subscriptiuni in contra protestelor inaintate la tronu din partea archipastoriloru si a consistórieloru, asia ceva nu mai este nici-unu lucru nou si nu mai surprinde pe nimeni. Cei mai multi ómeni devinu aceea ce'i face crescerea loru din pruncia pàna la 25 si 30 de ani. Nu romanu magiarisatu, dara magiaru curatu, cà vicariu, cà protopopu ori cà parochu, ce pôte stricá de aci inainte bisericei gr.-catholice si nationalitatiei romanesce mai multu decâtu au stricatu pàna acuma? De aci incolo a remasu numai, cà se li se dea lovitur'a de gratia. Istori'a este martora, cà locuitorii din comitatulu Marmatiei au fostu odinióra numai romani. Presentulu, poporatiunea actuala dà istori'a de minciuna. In acelu comitatu se afla astadi la 130 mii ruteni si numai 73 mii de romani, câteva mii de jidovi si camu totu atàti magiari. Cà si in Bucovin'a, se afla si in Marmati'a destule comune rurale si mii de familii cu nume romanescu, care astadi nu mai cunosc de locu limb'a romanésca, ci vorbescu pe cea rutena. Acesta nu este rezultatulu celor 30 sau 50 de ani din urma, ci alu secoliloru. Precum in Banatu s'au sérbitu multime nenumerata de romani prin poterea hierarchiei serbesce si a comuniunei bisericesci, asia si in comitatele septentrionali s'au rutenitu romanii cu miile prin preotimea slava, sub cele doue episcopii rutene. Candu a decisu imperatulu Franciscu Josifu si patriarchulu Romei infintiare episcopiei dela Gherl'a prin cuvente respicate „pro natione romana“ intre anii 1850—4, pe atunci miriade dintre romani erau slavitate, familiile fruntasie magiarisate. Dara tocma vocatiunea acelei episcopii erá definita cu tóta precisiunea de càtra fundatori ei, cà pe langa implinirea scopuriloru sale eclasiastice se concurga din tóte poterile la reinviarea si conservarea nationalitatiei romanesce. Este inse unu secretu publicu, cà elementulu romanescu din acelu comitatu si din cele limitrofe perde mereu din terenu. In vecinulu comitatu Ugocea au mai remasu siepte comune rurale romanesce; tóte celelalte càte au mai fostu, s'au slavisatu. Buboifulu gangrenatu spartu in orasiulu Satmaru (Szatmár-Némethi, nu Nagyfalu,

Petru Dulfu.

cum s'a publicatu secatur'a in foile magiare), ve spune restulu.

Acei domni cari protesta contra denumirei noului vicariu, si-aru castigá unu meritu neperitoriu, daca aru esi cu unu planu positivu si sanetosu, dupa care se se póta salvá elementulu romanescu câtu a mai remasu in acelea comitate.

Din Moldov'a.

— Jasi 12/24 Februaru 1880.

In Nr. 9 alu „Observatoriului“ am cetitu articolulu intitulatu „Romani'a,“ o descriere a starei poporatiunei rurale. Elu coprinde numai adeverulu candu dice: că vocea durerósa a tieraniloru asupriti nu se aude in Europ'a; inse nu pentru că „ei nu ar sci strigá“, ci pentru că loru nu le este permis a strigá; fiindu-că toti: dela subprefectu până la vatasielu (servitulu primariei, ceea ce erau „magarii“ in Transilvani'a), si dela proprietariu — cu o mica esceptiune — până la ultimulu servu boierescu, le astupa gur'a indata cum dá tieranulu semne, cá are de cugetu se reclame contra inpilariloru nesuportabile. Daca din intemplanu unu tieranu maltratatu pléca pe ascunsu — cá-ci altfelu nu póte — se mérga la vr'o instantia, unde se'si caute dreptate, si vinovatulu prinde de veste; pe locu misca tóte petrile si trimite dorobanti calari de ilu aducu inapoi. Dupa aceea isi póte imaginá ori si cine, ce dreptati i mesura pe persóna interesata.

Déca se intempla cá maltratarile se se audia până la locurile mai inalte, se trimitu anchete la faci'a locului. Inse care este rezultatulu? Tieranulu n'are dreptate!

Cumcá tieranii in mare parte a Moldovei — (inprejurarile din Munteni'a nu le cunosc bine) — sunt intr'adeveru, daca nu mai reu, totu pe acea trépta de suferintie, cum erau sclavii in Americ'a. Sclavulu americanu muncea de diminétia până sér'a. Obositu de munca, sosindu la colib'a lui, trebuia se réjnésca farin'a pentru a'si face de mancare, éra acea ocupatiune i rapea timpulu de repausu dupa aceea durmea in pace până diminétia. Tieranulu din Moldov'a adese-ori nici nu cutésa se mérga séra acasa; pentru-cá feciorulu (servulu) boierescu ilu cauta cá se'lu trimita preste nópte, cine scie unde, din porunc'a boierului.

Am vediutu adese-ori tierani, cari dupa ce au muncitu o di mare de vara cu câte o bucata rece de mamaliga indoita cu taritie si adese-ori de papsioiu umedu si amaru, si fara a gustá o picatura de apa tóta diu'a, candu a sositu acasa si voiá se'si stempere fóméa si setea, feciorulu boierescu ii asteptá acasa si'i luá fara mila, fara a le dá ragazu macaru se mai respire puçinu, si'i ducea la curtea boierésca si'i pornia cu caruti'a la orasiu pentru trebuintiele boierului: de ar fi ploatu, trasnitu si fulgeratu pardonu nu aflau. Si adese ori acésta se intemplá numai pentru a satisface vr'unu capritiu alu „Cocónei“ séu alu boierului — póte — holteiu! Tieranulu in fôrte multe locuri nu mai are candu se'si lucrese si elu puçinulu pamentu, pentru-cá ori e datoriu tieranulu ori nu, trebuie se lucrese la boieru pana-ce termina lucrulu. Inse candu termina boierulu? Nici-odata; pentru-cá intinderea cea mare a mosiei nu se mai póte termina nici-odata cu puçinele bratia de munca pe care póte pune man'a. Te duci 3, 4 si 6 ore cu trasur'a cu cai pe unele locuri, si nu dai de nici unu satu; ci vedi ici colé câte a mana de cascioare miserabile, desgradite pe langa care mai vedi si câte-va gaini, vr'o càti-va rimatori, cate mai multi copii goli, cari sémana cu mumiele egiptene, cu perulu inalbitu de sóre, cá lan'a alba de pe oi. Langa copii jace unu cane asemenea unei mortatiuni; si numai candu simte pe vr'unu omu, se scóla si leganduse pléca spre elu latrandu cá si cum ar fi ragusitu, in adeveru inse din cauza cá este ruptu si lipitu de fómé. Tieranulu cu feme'i'a sa e la lucrulu campului boierescu; dar' in acelasiu timpulu se intempla cá vr'unu agentu alu unei auctoritati vine la serman'a casa descrisa mai susu, pentru cá se aduca vr'o bucuria? Nu! ci pentru-cá se céra bani! Si nefiindu cine se i dea bani, agentulu intra in casa si ia pe ce póte pune man'a se intielege cá, ce vede mai de pretiu in casa: secuestrésa pentru cine scie ce pretensiune, une-ori chiaru fara a fi tieranulu datoriu. Fára a fi datoriu? Da! pentru-cá nu multe comune sunt de acelea unde se nu se céra dela tieranu birulu de câte doue ori, si tieranulu platesce, cá-ci nu are pardonu. Tieranulu sosese obositu acasa; afla cá l'au zalogitu; pléca se véda pentru-ce? Afla pe agentu... la oficiu? Nu! ci la carciúm'a jupanului Bercu Iticu. Aici câtu de necasu, câtu din oboséla cere

o céscă de rachiú, inchina sí agentului, cá se'lu mai protéga. Dar' o céscă nu ajunge, mai ia una, parale inse nu are. Jupanu inse e bunu si i dá pe creditu doue cesci de rachiú, care până la plata s'au sporitu, dreptu procentu — inca cu doue. Câte odata se intempla si cumetrulu tieranului in carciuma; se mai cinstescu si amendoui, dupa care vine acasa ametitu, candu nu'i mai vine nici a mancá ci se lasa la pamentu si adórme. Ferice de elu daca are pace se se odihnésca.

Pe la cantatori inse, vine feciorulu boierescu si'lu ia din nou la lucru, si asia mai departe. S'ar potea scrie volume cu multu mai mari despre neajunsurile câte trecu preste bietii tierani, decâtu acele care s'au scrisu, legiferatu si decretatu in favórea tieranului.

Spatulu si timpulu nu'mi permite a me intinde multu in istorisirea suferintieloru nenorociteloru tierani; voiú continuá inse tabloulu inceputu despre aspectulu campului desiertu de locuitori.

Am disu: te duci 3—4 si 6 ore si nu dai de sate. Dar' cu tóte aceste campurile sunt lucrate aprópe pe jumetate séu celu puçinu $\frac{1}{3}$, éra $\frac{1}{3}$ este destinata pentru fenatiu si o alta $\frac{1}{3}$ pentru pasiunea viteloru boieresci si ale unoru tierani, cu plata grea. — Cine lucrésa aceste campii intinse, dupa ce ele sunt atáta de sarace de locuitori? Cine altulu, decâtu acea mana de locuitori tierani descisi mai susu, cu o fôrte mica, dar' mica esceptiune de tierani, cari au o sórte mai de suferitu! Onorabiliu cetitori, si mai alesu cei cu musc'a pe caciula voru obiectá: „Nu este adeveratu, cá-ci sunt tierani cu stare!“ Am disu: o mica esceptiune este; dar' si acestia sunt tratati — nu numai de boierii fruntasi, ci si de totu individulu care póta pantaloni si surtucu de orasiu — sunt tratati cá nisce servi ai loru de gradulu celu mai inferioru.

(Va urmá.)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Lugosiu, 25/13 Febr. (Estrasu). Natiune si biserici, amu ajunsu cá se ne aparamu din tóte partile, precum se aparau caletorii in érn'a acésta ce trece, de potaile lupiloru rapitori. Din partea functionariloru destituiti denuntiarile curgea neincetatu la ministrulu presiedente Col. Tisza si la ministulu de culte Aug. Trefort. In acelasiu timpulu corespondentii fara consciintia ai diarielor din B.-Pest'a, le indopau totu cu calumnii, de care mergeau in raporturile secrete, pentru cá se se póta dice, cá cele denuntiate ex officio sunt confirmate si prin pressa, sau si vice-versa. Si apoi temisioreni mai au curagiulu se promitta, cá ei nu voru turburá apele celor dela potere. Conspiratiunea tiesuta de atáti ani contra existentiei poporului romanescu si a bisericeloru romanesci este acuma esita la vederea lumei, auctorii ei sunt cunoscuti, cá si miserabilele loru instrumente; cu tóte acestea press'a romanésca, episcopi, cleru, inteligentia miréna cáta nu este compromissa, se nu turbure apele nimenui, éra lupii se póta urlá neincetatu, cá oile si berbecii romaniloru le-au turburatu apele.

Dilele trecute au esitu in ministerialulu „Hon“ o corespondentia despre scólele romanesci de pe la Hunedórá; in care se vorbesce in tonu sarcasticu si despre episcopi'a dela Lugosiu, unde astadi nu mai au nici-o ramuria de Olteanu. CREDU cá sunt bine informatu daca iti voi spune, cá chiaru consistoriulu plenariu convocatu in tómn'a trecuta in siedinti'a sa din 28 Novembre a decisu, cá pre temeulu informatiuniloru autentice venite din diverse parti ale diecesei, ordinariatulu se reclame

la ministeriu si se céra cu insistentia, cá dascalii magiari de confessiune calvinésca, pusi in acea calitate pe la scóle, fia de statu, fia comunali neconfessionali, inpoporate inse de tinerime curatu romanésca din comune curatu romanesci, se fia delaturati cu atáta mai virtosu, cu câtu acei docenti magiari nu cunosc si nu vréu se cúnósca limb'a romanésca, precum nici scolarii nu sciu nici-unu cuventu romanesc; de aici vine apoi, cá dascalitur'a calvinului se preface pe calea cea mai firsca in fortia brutale; baiatii fugu dela scóle; din acea cauza parintii sunt pedepsiti prin auctoritatile politice mai alesu in bani; urmarea, este cá cresce iritarea si ur'a, tinerimea nu face nici-unu progressu in scóla, remane in statulu naturei cá si celelalte generatiuni; inteligentia superióra romanésca perde totu curagiulu de a mai cantá la urechile poporului: „dati-ve pruncii la scóla!“ ea scie fôrte bine ce se coprinde in legea fundamentala a Cislaitaniei, cá nici-o nationalitate nu póte fi silita cá se invetie in scólele sale limb'a altei nationalitati, si vede bine cele ce se intempla din nou in Boemi'a, Moravi'a etc.

Cá si lenea romanésca merita grea inputare pentru caderea acésta in sierbitude noua spirituale si chiaru religiósă, póte se se convinga ori-cine va petrece numai câte o di in Dev'a, Hunedórá si Hatiegu. Ar face bine si ordinariatulu din Sibiu, daca ar trimite vre-unu commissariu energiosu, cá se amble preste totu comitatulu Hunedórei si se faca raporturi adevérate despre tóte scólele sale.

Preturiere cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

2 Martiu st. n. in Sibiu:

Grân, dupa calitati	1 hecctoltru fl.	8.80—9.80
Grân, amestecat	1 „ „	7.30—8.30
Secara	1 „ „	6.10—6.50
Papsioiu	1 „ „	4.90—5.30
Ordiu	1 „ „	4.20—4.60
Ovesu	1 „ „	2.90—3.30
Cartofi	1 „ „	1.60—2.—
Mazare	1 „ „	7.—8.—
Linte	1 „ „	11.—12.—
Fasole	1 „ „	6.—7.—
Lardu (slavina)	50 Kilogram.	28.—30.—
Untura (unsóre topita)	50 „ „	28.—29.—
Carne de vita	1 „ „	44
Oua 10 de	1 „ „	—20

Neoplant'a.

1875.

Medalie de argintu.

Seghedinu.

1876.

Medalie pentru meritu.

CLOPOTE

DE TÓTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sune-
teloru loru.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decâtu alu celor de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celor de 140 puncti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica până la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande câtu de multe

Antonie Novotny
in Timisióra.

(4) 5—12

Fonciére Institutu pestanu de asigurare

(dela 1864 pana la finea lui 1879 sub firm'a „Pester Versicherungs-Anstalt“)
in Budapest'a.

Capitalu in actiuni 25,000,000 franci, egalu diece milióne fl. v. a. in auru,
din care s'au platitu in bani gata:

12,500,000 franci, egalu cinci milióne floreni v. a. in auru.

Reservele premiiloru si pagubeloru facu circa 2,500,000 floreni.
Intrările din premiile anuale facu circa 3,000,000 „

Societatea, care face parte dintre instituttele de asigurare cu capitalulu celu mai solidu si cu garantiile cele mai mari asigurare pe langa cele mai liberale conditiuni si pe langa premiile cele mai eftine:

I. contra pagubeloru causate prin focu, fulgeru séu esplosiune la edificii, fabrici, masine, recvisite, mobile, marfa, capetu de vite, precum si la plante de tiarina si de fenatie sitante in liberu séu sub cooperatiu;

II. contra perderiloru de venituri curate escatate in fabrici prin sistarea lucrarei séu la case inchiriate prin perderea chiriiloru in urm'a unui focu séu a unei esplosiuni;

III. contra pagubeloru prin spargere de gemuri, de oglinzi, de ferestri, usi séu mobile;

IV. contra pagubeloru de transportu ale marfuriloru expedate pe apa séu pe uscatu;

V. contra pagubeloru de grindina a ori ce felu de produse de ale pamentului;

VI. pe viati'a omului in tóte combinatiunile.

Pagubele intemplate se constatata in modulu celu mai culantu si se plateacu câtu mai in graba. (Institutulu pestanu de asigurare a platitu de candu esista pentru pagube 22 milióne floreni).

Directiunea: conte Marcu Pejacevich, presiedinte; Frideric baron de Kochmeister, Antonie de Laczko, vice-presiedinti; membrii directiunei: Adolf Aebly, Carol G. Feldmann, Carol Figdor, Dr. Eduard Loisch, conte Gedeon Raday jun., Adolf Schenk jun., Aloisiu Strobentz, Dr. Anton Willner, Leopold conte Wolkenstein-Trostburg. Directoru generalu Wilhelm Schön; lociitiuriulu directorului generalu: Carol Fuchs directoru.

(7) 1—4

Amiculu Poporului.

Calindaru pe anulu 1880. Pretiulu redusu 40 cr. v. a. séu 1 l. n. inclus. tramitarea francata. Bani se ni se tramita in marce postale séu cu asignatiune.

(8)

W. Krafft in Sibiu.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.